

Asia: VN/31917/2023

Lausuntopyyntö rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain muuttamista koskevasta hallituksen esityksen luonnoksesta

1. Yleinen kanta lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumiseen

Mikä on yleinen kantanne siihen, että lähisuhdeväkivallan sovittelusta luovuttaisiin pääsääntöisesti?

Erittäin myönteinen

Voitte perustella kantanne edelliseen kysymykseen.

Vammaisfoorumi on 28 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten tasa-arvoa ja yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä ja lausumme seuraavaa:

Vammaisfoorumi pitää kannatettavana lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumista. Tämä edistää etenkin vammaisten ihmisten oikeussuojaa, koska vammaiset voivat olla erityisen riippuvaisia tekijästä, joka voi olla esim. puoliso tai lähiomainen. Vammaisiin ihmisiin kohdistuva rikollisuus on ns. piilorikollisuutta, joka voi olla hyvinkin pitkäkestoista ja ei tule ilmi. Poliisiammattikorkeakoulun julkaisemissa vuosittaisissa viharikostilastoissa vain muutama prosentti kaikista ilmi tulleista viharikosepäilyistä kohdistuu vammaisiin henkilöihin. Raportin mukaan vuonna 2022 kuitenkin valtaosassa rikosepäilyistä vammaisen henkilö tunsu tekijän ja varsin usein rikos vammaista ihmistä kohtaan oli tapahtunut vammaisen ihmisen omassa asunnossa. Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan nämä raportin tiedot tukevat lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopumista.

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala

Anni Kyröläinen

2. Vaikutukset

Voitte kertoa kantanne esityksen vaikutusten arvioinnista. Onko esityksellä joitain sellaisia vaikutuksia, joita esitysluonnoksessa ei vielä ole kuvattu?

Vammaisfoorumi katsoo, että vammaiset naiset ja vammaiset lapset ovat yhteiskunnassa muita haavoittuvammassa asemassa ja tulee tehdä erityinen vammaisvaikutusten arvio (VAVA), jossa arvioidaan erikseen, mikä merkitys lakimuutoksella on näiden ihmisryhmien asemaan. VAVA on parasta ennakkollista oikeussuojaa vammaisille ihmisille. Haluamme myös muistuttaa siitä, että lähisuhdeväkivalta koskettaa kaikkia, sukupuolesta riippumatta. Vammaisten miesten kokema perhe- ja parisuhdeväkivalta on ollut tabu. Istanbulin sopimus koskee näissä tilanteissa myös miehiä.

3. Lakiehdotuksen 3 a § (henkilösuhteet)

Voitte kommentoida henkilösuhteita, joita lähisuhdeväkivallan sovittelun kieltö koskisi.

Vammaisfoorumi katsoo, että läheisen käsite ja lain 3 a § tulee ulottaa myös tilanteisiin, joissa on kyse omaishoidosta ja henkilökohtaisen avun antamisesta, vaikka näissä tilanteissa on kyse ensisijaisesti vammaisen ihmisen huolenpidosta eikä kyse välttämättä ole lähisuhteesta. Vammaisfoorumin tietojen mukaan sosiaali- ja terveystalveissa on paljon haasteita ja myös rakenteellista väkivaltaa. Tilanteissa, joissa mennään vammaisen ihmisen iholle ollaan erityisen luottamuksellisessa kanssakäymisessä ja vammaisen ihminen on erityisen riippuvainen näiden sote - palveluiden saatavuudesta ja haavoittuvassa asemassa suhteessa avun antajaan.

4. Lakiehdotuksen 3 a § (rikokset)

Voitte kommentoida rikoksia, joita lähisuhdeväkivallan sovittelun kieltö koskisi.

Vammaisfoorumi kannattaa lähtökohtaisesti lakiehdotuksen 3 a §:n rikosten luetteloa, mutta haluaa lisätä siihen vielä rikoslain 24 luvun yksityisyydestä, rauhasta, kunniaista ja rikoslain 35 luvun vahingonteon. Näistä valtaosa on asianomistajarikoksia, joten Vammaisfoorumi esittää 3 a §:n 3 momentin poistamista. Poliisiammattikorkeakoulun viharikostilastoista vuodelta 2022 käy ilmi, että yli puolet vammaisiin ihmisiin kohdistuneista viharikosepäilyistä koski kunnianloukkauksia. ”Rikosilmoituksia, joissa epäiltiin vammaisuuteen liittyviä sanallisia loukkauksia, uhkauksia ja häirintää, poliisin järjestelmään kirjattiin 35 kappaletta. Tämä on 65 prosenttia kaikista vammaisuuteen liittyvistä rikosilmoituksista.” (s. 85-86) Vammaisiin ihmisiin kohdistuviin rikoksiin sisältyy myös erityispiirteitä kuten esim. apuvälineen pois ottaminen tai jopa rikkomisen, jonka voi tulkita rikoslain tunnusmerkistön täyttäväksi vahingonteoksi.

5. Lakiehdotuksen 3 a § (muuta)

Onko teillä muuta kommentoitavaa esitysluonnoksen 3 a §:stä?

-

6. Muuta

Onko teillä muuta kommentoitavaa esitysluonnoksesta?

Lisätietoja:

Vammaisfoorumi ry

Veera Florica Rajala

puheenjohtaja

Anni Kyröläinen

pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry